РЕЦЕНЗИЯ

от

доц. Д-р Елица Петрова Луканова

АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев – гр. Пловдив, катедра „Хореография“

на

Дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен

„доктор”

Прпфесионално направление шифър 8.4 „Театрално и филмово изкуство“

Докторант: Яница Атанасова Шопова

докторант към департамент „Театър“ на Нов български университет

Тема: „Съвременен танц в Израел - въображение, хореографски методи и артистични практики“

Научен ръководител: проф. д-р Анна Пампулова

1. Актуалност и значимост на тематиката

Представеният дисертационен труд се фокусира върху изключително актуален и недостатъчно изследван у нас феномен в областта на съвременния танцов театър и изпълнителските изкуства – развитието на съвременната танцова сцена в Израел и в частност изследването на метода „Гага“(Gaga) като език на движение, създаден от Охад Нахарин.

Темата притежава безспорна художествено-практическа и теоретична значимост. В съвременните сценични изкуства въпросите за телесната осъзнатост, преминаването от вътрешен импулс и въображаем образ към физическо действие, както и освобождаването от автоматизирани двигателни

навици, са от ключово значение за изграждането на автентично сценично присъствие. Изследването е особено ценно с това, че не се ограничава само до историко-теоретичен преглед, а търси и намира реално практическо приземяване в българския контекст (за периода 2021–2026 г.) и в авторската педагогическа и хореографска практика на докторанта в Нов български университет.

2. Структура и обем на дисертационния труд

Дисертационният труд е разпределен в обем от 147 страници (включително 9 страници библиографски раздели и източници на изображения). Структурата е логично изградена и включва Увод, три основни Глави, Заключение, Използвана литература и Приложения.

Библиографският корпус обхваща общо 62 източника (53 публикувани, от които 49 на английски език и 4 на български, както и 9 непубликувани източника – интервюта и лични материали). Отделно са посочени 12 библиографски позиции за източниците на изображения. Ползваната литература демонстрира добра информираност и задълбочено познаване на международната научна и специализирана литература по темата.

3. Оценка на съдържанието и методологията

Методологията на изследването е качествена, интердисциплинарна и мултифакторна. Докторантът успява балансирано да съчетае историко-контекстуален и теоретичен анализ със сравнително изследване на хореографски практики, наблюдение на репетиционни и учебни процеси, полуструктурирани интервюта с артисти и рефлексия върху личния си опит.

- **Първа глава** („Преглед на развитието на съвременната танцова сцена в Израел от началото на XX век до днес“) очертава генезиса и еволюцията на израелския съвременен танц. Ценен е анализът на преплитането между немския експресионистичен танц (*Ausdruckstanz*), американските модерни техники и местните традиции (йеменски, хасидски, библейски). Подробно са разгледани ключови институции („Инбал“, „Батчева“, „Бат-Дор“, „Кибуц“, Центърът „Сюзан Делал“) и знакови хореографи (Рами Беер, Лиат Дрор и Нир Бен-Гал, Инбал Пинто и Авшалом Полак, Ноа Вертхайм, Шарон Еял). Анализът на емблематични творби като *Anaphase, Aide-Mémoire, White Noise* и *OCD Love* извежда важни изводи за отношението между индивидуалност, колективна памет, социален контекст и емоционална телесност.

- **Втора глава** („Гага – език на движение като хореографска и изпълнителска практика“) представлява теоретичното и практическо "сърце" на труда. Направено е важното уточнение, че Гага не е статична/завършена танцова „техника“, а отворена „практика“ и „език“. Детайлно са анализирани понятия като *тежък опит* (*thick tissue*), *сочност* (*juiciness*), *float, shake, quiver* и ролята на словесните инструкции/телесните образи. Поставени са интересни паралели със соматичните практики, релийз техниките и танцовата медитация („Петте ритъма“). Откроен е и приносът за проследяване на навлизането на Гага в българския танцов контекст в периода 2021–2026 г. чрез интервюта и анализи на обучения.
- **Трета глава** („Лични практически разработки и методология, инспирирана от Гага-език на движение“) представлява авторското практическо приземяване. Докторантът описва преносния механизъм от личния опит с Гага към изграждането на собствена хореографска и педагогическа методология. Разяснено е авторското разбиране за **„танцова граматика“**. Анализирани са конкретни репетиционни процеси по спектаклите „Пастет“, „Дракула – кървавата истина“ и миниатюрата „Колапс“, както и педагогическата работа със студенти от БП „Театър“ в НБУ (модули „Танцов театър“ и „Актьорско майсторство“).

4. Научни и научно-приложни приноси

Приемам формулираните в автореферата приноси, като бих поставил/а акцент върху следните по-важни акценти:

1. **Теоретично-аналитичен принос:** За първи път в българското изкуствознание и театрознание се прави толкова систематизиран и задълбочен анализ на израелската съвременна танцова сцена и на системата/езика „Гага“ на Охад Нахарин.
2. **Контекстуален и документален принос:** Документирано и анализирано е навлизането и влиянието на принципите на Гага в българската танцова и театрална среда през периода 2021–2026 г. чрез теренно изследване и интервюта с професионални артисти.
3. **Методологически и научно-приложен принос:** Въвеждането и концептуализирането на термина **„танцова граматика“** като авторска система за подреждане и трансформиране на движението.
4. **Педагогически принос:** Разработване на приложна методология за работа със студенти по актьорско майсторство и танцов театър в НБУ,

която подпомага активирането на въображението, освобождаването от физически блокажи и изграждането на органично сценично присъствие.

5. Бележки, препоръки и въпроси към докторанта

Трудът прави изключително добро впечатление със своята задълбоченост и ясно поставени ограничителни условия. Все пак, с цел провокиране на градивна дискусия по време на публичната защита, бих искал/а да поставя следния въпрос:

- **Въпрос:** *Доколко въведеното от Вас понятие „танцова граматика“успява да запази органичната свобода и спонтанност, присъщи за езика „Гага“, когато се приложи в работа с актьори (а не с професионални танцьори), които често разчитат повече на драматургичния текст, отколкото на чистия телесен импулс?*

Препоръка: Препоръчвам на докторанта в бъдещата си публикационна дейност да разшири библиографския корпус с още български теоретични източници в областта на пластическия и танцовия театър, за да ситуира още по-силно своя труд в местната академична традиция.)

6. Заключение

Дисертационният труд „Съвременен танц в Израел - въображение, хореографски методи и артистични практики“ отговаря напълно на изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагането му и вътрешните нормативни документи на Нов български университет. Представеният автореферат коректно светлоотразява съдържанието и основните изводи на дисертацията.

Въз основа на посочените достойнства на труда, неговите безспорни научно-приложни и педагогически приноси, давам своята изцяло **ПОЛОЖИТЕЛНА ОЦЕНКА** и убедено предлагам на научното жури да присъди на кандидата образователната и научна степен **„доктор“** в професионално направление *8.4. Театрално и филмово изкуство*.

Дата:10.10.2026 г.

Град: София

Рецензент: доц. д-р Елица Луканова